

Beszámoló

Ösztöndíjas neve: Stefkovics Ádám

Fogadó intézmény: Institute for Quantitative Social Sciences, Harvard University

Kutatás témája: Politikai attitűdök mérése – egy módszertani vizsgálat

Kutatásom és doktori disszertációm témája a hibrid adatfelvételek alkalmazhatósága politikai témájú kérdőíves vizsgálatoknál. A téma azért fontos, mert a kérdőíves kutatások világszerte komoly kihívásokkal szembesülnek (például csökkenő válaszadási hajlandóság) és az új, innovatív módszerek segíthetnek abban, hogy továbbra is jó minőségű kérdőíves adatokat tudjunk gyűjteni. Az Egyesült Államokban végzett kutatásom fő célja az volt, hogy jógyakorlatokat, módszertani ajánlásokat gyűjtsek a világ legfejlettebb közvélemény-kutató piacáról.

A munkatervemnek megfelelően a kutatás első fázisában 15 mélyinterjút készítettem amerikai és európai módszertan-kutatókkal és közvélemény-kutatókkal. Az interjúk célja az volt, hogy megtudjam, milyen kihívásokkal szembesülnek ezek a szakértők, milyen technikákat alkalmaznak ezek kezelésére, mit gondolnak a különböző adatfelvételi módokról, hogyan keverik a módokat, és mit gondolnak a kérdőíves kutatás jövőjéről. Az interjúk online zajlottak. A kvalitatív eredményeket összefoglalva, a megkérdezettek fő aggályai a nemválaszolás, a differenciált nemválaszolás, a növekvő költségek voltak – olyan problémák, amelyeket a kutatók hibrid minták alkalmazásával tudnak kezelni. Általánosságban egyetértettek abban, hogy a legtöbb nyugati országban a hibrid megközelítés jelenleg a legmegfelelőbb megoldás egy olyan kutatáshoz, amelynek célja a teljes népesség lefedése és a politikai attitűdök mérése. A legnépszerűbb hibrid minták mind az Egyesült Államokban, mind Európában a lakcím alapú push-to-web minták. Ilyen stratégiákat a közelmúltban sikeresen alkalmaztak az Egyesült Államokban a General Social Survey esetén a Covid-19 világjárvány idején, a European Values Survey-ben, és hamarosan a European Social Survey is ilyen adatfelvételre fog átállni, hogy csak néhányat említsek. Sok közvélemény-kutató azonban a párhuzamos mintákat választja, és a célpopuláció különböző csoportjainak elérésére többféle módot használ. Ezek a megközelítések abból a megállapításból indulnak ki, hogy az embereknek vannak módpreferenciáik. A mérési módhatások foglalkoztatják a szakértőket, de kevés bizonyíték áll rendelkezésre azok negatív hatásáról.

A munkatervben foglalt módhatás kísérlet lefolytatására nem volt lehetőségem, mivel a koronavírus terjedése miatt újabb restriktiókat vezetett be a Harvard Egyetem kint tartózkodásom alatt, ami ellehetetlenítette a személyes kutatást. A tervezett kísérlet helyett a témavezetőmmel úgy döntöttünk, hogy egy szisztematikus szakirodalmi áttekintésre vállalkozunk. Ennek célja az volt, hogy feltárjuk, hogyan változott az elmúlt évtizedben a kérdőíves adatok használata – különös tekintettel a különböző adatfelvételi módok alkalmazása – az akadémiai kutatásokban. A tudástermelési módok meghatározzák a kutatási kérdéseket és a szubsztantív tudást, amelyet a kutató termel, így ezek megismerése és a rájuk való reflexió fontos a tudomány számára. Két politikatudomány szakos Harvard hallgatóval közösen három tudományterület (politikatudomány, szociológia, közvélemény) legrangosabb folyóiratainak összesen 3000 publikált tanulmányát tekintettük át 2011 és 2021 között. Az eredmények azt mutatják, hogy a kérdőíves adatok használata továbbra is nagyon népszerű ezeken a tudományterületeken, és a saját kérdőíves adatok használata növekedett az elmúlt tíz évben. Messze az online kérdőívezés a legnépszerűbb az akadémiai kutatásokban mindegyik tudományterületen. A mód tekintetében számottevő változások zajlottak le az elmúlt évtizedben. Míg a 2010-es évek elején számos kutatás használt személyes vagy telefonos módon felvett mintákat, addig az évtized végére egyértelműen az online vált dominánssá. Érdekes módon hibrid mintákat alig használnak a kutatók, annak ellenére, hogy a nagymintás, sztenderd kutatások szinte kizárólag ilyen módszertannal készülnek.

Kutatásom első eredményeit az Amerikai Közvélemény-Kutató Szövetség (AAPOR) éves, Chicagóban tartott konferenciáján prezentáltam poszter és előadás formájában. A konferencián az Egyesült Államok és más országok legkiválóbb közvélemény- és módszertan-kutatói vesznek részt, így a konferencia kiváló alkalmat nyújtott arra is, hogy további benyomásokat gyűjtssek az amerikai közvélemény-kutatási jógyakorlatokról, valamint építsem a kutatói hálózatomat. A Harvard Egyetemen is számos olyan szakmai kapcsolatot építettem ki, amelyet a jövőben az amerikai és magyar tudományos együttműködések előremozdítására fogok tudni használni.

A kutatás abban is nagy mértékben segített, hogy le tudjam zárni a disszertációm. Ahogy a munkatervben is kifejtettem, a hazai szakirodalom lényegében nem tárgyalja a fenti problémákat, így a nemzetközi tapasztalatokat nagyon jól tudtam hasznosítani. A disszertációm munkahelyi vitájára szeptemberben kerül sor.

Összességében az ösztöndíj egyedülálló lehetőséget biztosított számomra arra, hogy jobban megismerjem a legkurrensebb kérdőíves adatgyűjtési módokat. Mivel Magyarországon jellemzően a konzervatív módszertan dominál, azonban az iparág hazánkban is komoly

problémákkal küzd, a kint tartózkodásom alatt gyűjtött tudás rendkívül hasznos a hazai tudományos közösségnek.